

Motion till riksdagen 2009/10:N447

av **Barbro Westerholm (fp)**

TRIPS-avtalet och läkemedelssituationen i fattiga länder

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppföljningen av den nya TRIPS-paragrafen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fattiga länders tillgång till läkemedel till skydd för liv och hälsa.

Motivering

Rätten till hälsa och därmed rätten till tillgång till effektiv och säker hälso- och sjukvård framgår av Förenta nationernas (FN) konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Den innebär att alla människor ska ha tillgång till de läkemedel de behöver. Här har vi idag ett problem genom att många människor inte har råd att köpa de läkemedel som krävs för behandling av deras sjukdomar. Som exempel kan nämnas att varje år dör 14–15 miljoner människor på grund av att de inte får antibiotika därför att de inte har råd att köpa ut dem.

En orsak till att människor inte har tillgång till livsviktiga mediciner är det internationella TRIPS-avtalet (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights). I det avtalet regleras patentfrågorna, och så som det är utformat har det fört med sig allvarliga konsekvenser för människors tillgång till livsviktiga läkemedel. Fattiga länder som tidigare kunnat tillverka och importera billiga läkemedelskopior med fullgod kvalitet kan inte längre göra det.

WTO:s medlemsländer är inte omedvetna om problemen och har antagit en särskild deklaration om TRIPS-avtalet och hälsa. De erkände att avtalet

Fel! Okänt namn på

ska bidra till att lösa de allvarliga hälsoproblemen i utvecklingsländerna. Avtalet ”kan och ska tolkas och tillämpas på så sätt att det understödjer WTO-medlemmarnas rätt att värna folkhälsan och, i synnerhet, att främja allas tillgång till mediciner”. År 2005 togs därför ett beslut att revidera avtalet i syfte att möjliggöra för länder som inte själva kan producera nödvändiga läkemedel att utnyttja så kallade tvångslicenser. Dessa licenser är avsedda för import av billigare läkemedelskopior. Beslutet är dock fyllt med detaljregleringar som hindrar utvecklingsländerna att utnyttja det. Sverige har här en viktig roll att spela, nämligen att verka för att bestämmelserna ändras så att det tydligt framgår att livsnödvändiga läkemedel, vacciner och diagnostika kan tillhandahållas till människor i de fattigaste länderna.

Sedan bör Sverige också utan dröjsmål verka för att EU:s tvångsförordning av läkemedel revideras så att de fattiga ländernas tillgång till läkemedel underlättas. Sverige bör också arbeta för att svensk läkemedelsindustri ska kunna tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet.

Samtidigt bör Sverige arbeta för att dessa länder själva ska kunna tillverka läkemedel, vacciner och diagnostika.

EU förhandlar just nu med ett stort antal länder om olika former av samarbets- och handelsavtal. Här bör Sverige arbeta för att EU-kommissionen arbetar för att den förhandlar fram handels- och samarbetsavtal som stärker fattiga länders möjlighet att bekämpa ohälsa. Människor i fattiga länder måste få tillgång till livsnödvändiga läkemedel.

Stockholm den 5 oktober 2009

Barbro Westerholm (fp)